

Kirjailijoiden ja kääntäjien vetoamus tiede- ja kulttuuriministerille.

Sanasto ei julkaise viestin allekirjoittaneiden nimiä, mutta nimet ovat Sanaston tiedossa. Vetoamuksen on allekirjoittanut yli 200 kirjallisuuden tekijää.

--

Hyvä tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala

Syksyn mittaan on puhuttu kirjamesseujen yleisömenestyksestä ja siitä, että kirjoja lainataan yleisistä kirjastoista aivan yhtä paljon kuin kymmenen vuotta sitten. Uusia kirjafestivaaleja syntyy eri puolille Suomea, kirjoista kirjoitetaan kirjagramissa ja muualla kirjasomessa runsaasti. Sangen moni mielii esikoiskirjailijaksi, ja lapset saavat ensimmäisen kirjansa jo äitiyspakkauksessa. Hallitusohjelmassa kulttuuriin ei kohdistu ainakaan välittömästi merkittäviä leikkauksia – päinvastoin, lukemista ja lukutaitoa luvataan tukea laajasti.

Lukemisen ja luetun ymmärtämisen merkitys tulee kasvamaan entisestään muuttuvissa olosuhteissa. Tällä hetkellä näkyy myönteisiä merkkejä siitä, että myös kouluissa pyritään jatkossa digiloikkaamaan ”kirjat kainalossa”. Me kaikki ihmiset olemme ainetta, haluamme koskettaa, tarttua, säilyttääkin. Osa tiedosta, tarinoista ja lorutteluista tulee silti ja siksi olemaan jatkossa sähköisessä muodossa. Tulevaisuudessa tulemme tarvitsemaan kirjoja niiden kaikissa muodoissa. Kirjailijat ja kääntäjät, jotka käytännössä kirjoittavat kokonaan uuden teoksen kääntäessään kirjan kotimaisille kielillemme, ovat suomalaisille tärkeitä. Asioiden sanaksi saattamisen arvo tunnetaan. Oikeus omaan kieleen on olennainen tuki ja turva. Sinnikkäällä työllämme me kirjailijat ja kääntäjät rikastamme ja vaalimme kieltä.

Samaan aikaan elinvoimaisen kirjakulttuurimme keskellä kuitenkin tiedämme, että e-äänikirjojen suosio ei näy kirjoittajien kukkarossa, arvonlisäveronkorotus syö jatkossa kirjamyyntiä, kirjastojen vähälevikkisen kirjallisuuden ostotukea uhkaa lakkauttaminen eikä lainauskorvausmäärärahaakaan ole nostettu vuoden 2016 jälkeen. Tulomme vähenevät vuosi vuodelta.

Hyvä tiede- ja kulttuuriministeri, tekijänoikeuslakia tulee säätää oikeudenmukaisesti ja tarkoin perustellusti.

Kirjailijoiden ja kääntäjien työ, alkulähde, tarjoaa elannoksi vain pieniä pisaroita. Samaan aikaan kirjan kirjoittaja työllistää pitkän ketjun kustantamoista kirjakauppoihin. Toisinaan kirjoista syntyy myös muita teoksia, kuten elokuvia, tv-sarjoja ja teatteriesityksiä. Hallitus tavoittelee luoville aloille vahvaa vientiä, mutta sitäkin ei synny ilman kirjailijoiden ja kääntäjien pitkäjänteistä luomistyötä.

Kirjastot, joita Suomessa löytyy melkein joka kunnasta, ovat kansallisesti suuri ylpeyden aihe ja tasa-arvon lähtökohta. Merkitsevähän kirjastot sitä, että kirja kiertää ja tarjoaa loputtomasti uusia elämyksiä ja tulkinnan vaihtoehtoja lukijoille. On mittaamattoman arvokasta, mitä lukijassa kaikessa hiljaisuudessa tapahtuu, kun kirja herää eloon ja lukija saa kirjoitettujen sanojen, viimeisteltyjen ajatusten äärellä lohtua ja uusia oivalluksia. Kirjan äärellä lukija usein löytää itsensä. Lainauskorvaus on meille kirjailijoille ja kääntäjille erittäin tärkeä ja oikeudenmukaiselta tuntuva korvaus työmme maksuttomasta käyttämisestä. Meillä ei ole tulevaisuudessa kirjastoja eikä uusia

kirjoja, jos me emme voi tehdä työtämme ja tulla sillä toimeen. Tulomme koostuvat useista lähteistä, mutta kaiken pohjana on tekijänoikeus.

Me kirjailijat ja kääntäjät vetoamme teihin, hyvä tiede- ja kulttuuriministeri, että lainauskorvausta e-kirjoista ja e-äänikirjoista maksettaisiin jatkossakin vain kirjallisuuden tekijöille. Tämä on ollut e-lainauskorvauksen tarkoitus, ja tätä on monen teidän eduskunnassa työskentelevän tuella valmisteltu vuosikausia.

Älkää tuoko äänikirjan lukijoita lainauskorvauksen piiriin! Äänikirjan lukijoiden ja kirjan kirjoittaneiden tekijöiden työpanos ei ole tekijänoikeuksien, ajallisen tai luovan panoksen kautta millään tavalla rinnastettavissa. Kirjan kirjoittaja ei tulkitse valmista, vaan luo itse – etsii, tutkii, yhdistelee, ja pyrkii rakentamaan kokonaisen uuden maailman teoksensa muotoiseksi.

Arvostakaa myös tietokirjoja ja niiden kirjoittajia! Tämänhetkiseen miljoonan euron määrärahaan oli laskettu sisältyvän myös korkeakoulukirjastoista lainattavat e-kirjat mukaan lukien verkkokirjahyllyissä olevat e-kirjat. Nyt ne on kuitenkin rajattu ulos lakiesityksessä. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että uuden säännöksen tulisi koskea e-kirjojen ja e-äänikirjojen osalta samoja teoksia kuin painettuja kirjaston hyllyiltä löytyviä teoksia. Huolellisesti viimeistellyillä tietokirjoilla on tärkeä rooli sirpaloituneen tiedon keskellä.

Miljoonaa euroa suurempi asia on kuitenkin tulevaisuus. Sillä, millaisia ratkaisuja nyt tehdään ja annetaanko muille kuin kirjan tekijöille tekijänoikeuslaissa oikeus korvauksiin, on väistämättä kauaskantoisia seurauksia – meille kaikille. Suojelkaa tekijöiden oikeuksia!

2.11.2023

Allekirjoittaneet